

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Ratiocinatio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Non efficitur ratiocinatio ex complexione & propositione vna, quod si assumatur altera fiet. libro primo de prima Resolut. cap. 21.

Ratiocinationes huiusmodi sunt primae, quae tribus verbis per vnum quod medium est concluduntur. lib. 8. 4. Metaphysic. cap. 3. T. 4.

Syllogismus omnis duobus pronunciatis aut pluribus constat. lib. 2. de prima Resolut. c. 10.

Cum in syllogismis alii in toto sint alii in parte: qui in toto sunt multa semper concludunt: qui vero in parte sunt, si affirmant, plura quidem concludunt: si negent, vnam tantum conuentionem colligunt. Arist. lib. 2. de prima Resolut. c. 11.

Ratiocinatio principis generalibus & vniuersis conficitur & concluditur. lib. 6. Ethic. c. 3.

Inductio quidem veritilior apertiorque est, sensuque iudicio familiarior & notior, ac sepius in populi ore veritatur. Ratiocinatio autem magis vget: ad coque qui contradicunt reuelendos potentior est. Arist. lib. 1. Topic. c. 10.

Vera quidem tum ratiocinatio est, cum ex quibusdam positis quippiam ab his, quae posita sunt, diuertit ob id necessario sequitur: quia illa sunt anteposita: libro primo de Reprehens. Sophist. cap. 1.

Est φιλοσοφία, ratiocinatio necessaria: Epicheirema autem ratiocinatio probabilis: Sophisma autem ratiocinatio pugna: ἁπόρημα ratiocinatio in vtramque partem dissonandi. lib. 8. Topic. c. 4.

In tradendis argumentationibus per ratiocinationem peccatur, cum aliquo pluribus ostenditur, quod paucioribus potest. Quae etiam in argumentatione reperitur. Arist. lib. 1. de prima Resolut. cap. 11. 2. 4.

In omni ratiocinatione necesse est extremum alterum affirmari: vnum item in toto sumi: quippe dum sine vilo toto nullus plane sit syllogismus: vel certe ad propositum non pertinebit aut propositum initio quaestionem postulat. lib. 1. de prima Resolut. cap. 11. 2. 4.

Peripicuum est in omni ratiocinatione quippiam vniuersale esse oportere: conclusionemque vniuersalem ex ambobus finibus in toto probari. Aristoteles libro primo de prima Resolutio. cap. 24.

Pianum est in omni ratiocinatione, aut pronunciata ambo complexioni similia necessaria, vel certe alterum non modo inquam, quia aiatur negetur: quia necessaria sunt, vel abiotum, vel accidens. idem lib. 1. de 1. Resolut. c. 24.

Conitit omnem in vniuersum demonstrationem, omnem item ratiocinationem extribus tantum finibus frui. Quod cum plane intelligatur, peripicuum quoque est, duobus tantum pronunciatis eam conitare non pluribus: quippe cum tres fines duo tantum pronuciata efficiant, nisi quippiam extrinsecus accidat ad perficienda ratiocinationem, vti ab initio a nobis dictum est. lib. 1. de Resolut. c. 26.

Luce clarius apparet in qua ratiocinatione pronunciata ea non sunt paria, ex quibus principalis conclusio efficitur: eam inquam argumentationem aut nihil collegisse, aut plura postulasse, quam quae ad quaestionem necessariae essent. ibid.

Necesse est demonstrationem ac ratiocinationem per tres illas figuras, quas exposuimus, effici. lib. 1. de Resolut. c. 13.

In his ratiocinationibus quibus affirmatio ostenditur, nunquam medium extra extrema accipi potest. In his vero quae negationem concludunt, in hac quidem figura prima nil etiam extra conclusionis attributum accipitur. lib. 1. de Demonstrat. cap. 9. T. 38.

In ratiocinationibus essentia principium est omnium: ex eo enim quod quid est, ratiocinationes sunt. Metaphys. lib. 6. cap. 9. Tex. 31.

Vi plus quam vna negatio in ratiocinatione sumatur, fieri negamus. lib. 1. de Demonstrat. c. 2. T. 40.

Omnis ratiocinatio vnum alteri conuenire per medium ostendit. lib. 2. de Demonstrat. c. 4. T. 3.

Omnis ratiocinationis vis posita ex his, ex quibus constat summptionibus, lib. 1. de Demonstrat. c. 2. T. 3.

Quotiescunque nihil necessario colligitur, ex his sane ratiocinatio non fuerit. lib. 1. de Resolut. c. 4.

De ratiocinatio quidem fuerit vbi primum in medio nullo reperitur: simul & hoc in postremo nullo. libro primo de 1. Resolut. cap. 4.

Hoc loco nobis exponendum est non Dialecticas modo ratiocinationes ac Demonstrationes per figuras superiores effici: sed oratorias ac omnem probationem in quavis oratione docendi. Res enim omnes probamus aut ratiocinatione, aut inductione. lib. 2. de Resolut. c. 23.

Illud quidem ex his quae dicta sunt efficitur, nec demonstratione, nec vlla necessaria conclusione, quid quaeque res sit probari posse: nihilominus tamen per aliquam demonstrationem & ratiocinationem apertum fieri quid res sit: lib. 2. de Demonstrat. cap. 9. T. 8.

Sunt numero paria, & ea ex quibus argumentationes constant, & ea in quibus ratiocinationes veritatur, quippe cum probationes

... a pedagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciuntur, sed mutari principem: nam pro pedagogo iam rationem praesens, non finit vsquam abire aut peccare. In ...

Ratiocinatio.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Ratiocinatio est oratio in qua nonnulli ita ponuntur, vt diuertit quid ab his necessario efficiatur, quia ea ita sunt: quod postremo indicit nullo extremo egere externo, vt necessariae conuentione. Arist. lib. 1. de 1. Resolut. c. 11.

bationes ex propositionibus conficiantur, & ratiocinationes qua-
stionibus sint. *lib. 1. Topic. c. 3.*

Ratiocinationum essentia rei principium est. *Metaphys. lib. 12.
cap. 4.*

Eorum omnium quae vel medio continentur, vel conclusione v-
na est & eadem ratiocinatio: si haec in conclusione ponantur in me-
dio. *lib. 2. de Resolut. cap. 1.*

Potest fieri ut pronuntiata vera sint ea, quibus constat ratio cina-
tio, non unquam etiam falsa: alterum ut verum sit, alterum falsum. *lib. 2. de Resolut. c. 2.*

Neque ratiocinatio efficietur, si pro habitu sumas res eas, quae ab
habitu appellationem habent, ut si pro sanitate sanum, collocetur,
pro morbo aegrum. *lib. 1. de Resolut. c. 36.*

Quoties aliquid ratiocinatione concludimus, non sumimus
quid sit ratiocinatio quandoquidem est ita semper affecta vnaque
que propositio, ex qua constat ratiocinatio ad alteram: ut illam ve-
luti totum, aut veluti illius pars quaedam respiciat. *lib. 2. de De-
monstr. cap. 6. T. 5.*

Dialectici aut ratiocinatione, aut inductione differunt. Vtraque
enim argumentatione ex his quae ante cognita sunt id quod qua-
eritur, docetur. Illa quidem acceptis quibusdam quali perceptis &
cognitis ab his quibusdam disputatur. Hac vero, ob id quod res vni-
ueria efficiuntur per singularia, quae sunt: vnicuique manifestata. *lib. 1. de
monstr. c. 1. T. 1.*

Is qui scite ratiocinatur & concludit rebus in dubiis & perspi-
cuis: id quod dubium est, aperit & ostendit. *lib. 8. Topic. c. 3.*

Eiusdem est tam quod credibile est, quam quod credibile videtur
perspicere, ut Dialectica tam syllogismum quam apparentem syl-
logismum. *Arist. lib. 1. Rhet. ad Theodect. c. 1.*

soluatur, quam grauis est culpa discordiae, qua nec in unum
nec proximus reconciliatur. Debemus itaque ad proximum
longe positum longeque distantem mente ire, & quae in
uicere, humilitate ac beneuolentia. *Gregor. dial. lib. 4.*

Si cogitatu offendisti, cogitatu reconciliare: si verbis re-
ctis, factis. Non enim quem factis laesisti, sine factis placari
causa oras Deum, sine causa elemosinas facis de rebus ge-
spoliasti. Quid enim prodest, si vnus ad Deum pro te oras, &
aduersum te Deum interpellet iuxta illud Ecclesiastici 34. De
quorum non probat Altissimus. *Chrysolom. in Math. 3.*

Frustra propitiari tibi Deum quantu cito placari impet-
negligit. *ibid.*

Si tantummodo non laedas eum, qui te laesit, auer-
eo, nec libenter cum videas, manet sine dubio vultus in peccato
dolor angustia in corde. Quod si est, nondum vitae quod
stus mandauit, expletur. Nunquid tu ita vis propitiari tibi
um, ut non te quidem laedas, auerter te tamen a te, & peccato-
tuorum memoriam teneas, & videre tenentur leguntur
ga te esse Deum, quam delictorum veniam potest tamen te
re debes hinc qui deliquerunt in te. *lib. de compunctione cordis.*

Sed mensiam cuiusque potentis in te. *lib. de compunctione cordis.*

scissis vestibus & iniquitatis accedere, quanto magis a conser-
tenti regis, id est, ab altari domini debet te vniuersum
odii veneno percussus, iracundiae furore repletus cum reuer-
humilitate subtrahere, propter illud quod dicitur Vade pro
cilian i fratri tuo, & tunc veniens offeret munus tuum. Ex
mice quomodo huc intrasti, non habens vestem non parum
in serm. consecrationis Eccl.

POETICAE SENTENTIAE.

Plaut. in Amph.

Nam in hominum astate multa eueniunt huiusmodi
Capitum Solupate res: max. rursus in miseria.
Ira interuen. ant. & edent rursus in gratiam.
Verum iras si qua forte eueniunt huiusmodi
Inter eos: rursus in gratiam in gratiam est.
Bis tanto amicus sunt inter se quam prius.
Terentius.
Amantium in a, amoris redintegratio est.

SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Diffensio ab aliis, a te reconciliatio incipit, cum ignominia, re-
necium tuum tempera, ut non ignoscere videaris, sed obsequio
qua grauilissimum poenae genus est, contumeliosa venia. *lib. 1. de
de Moralib.*

APOPTHEGMATA.

Euclides cum fratre simulas erat: Is quum ministrum duxisset
Disperam nite vltus fuero: Euclides contra. Disperam (quae)
ne tibi petuauero. Hoc dicto soluta est similitas, & celum est in
gratiam. *Recept. lib. 6. apoph.*

M. Crassus. Quum Pompeius & Crassus in consulari collegio
cessuri essent magistratu, libi vltum in somnis, locum nullis cap-
us se magistratu abdicarent, quam in gratiam redirent. Item dispa-
tante populo, Pompeius nihil motus est: Crassus tunc peruenit ad
legae dexteram porrexit, dicens: Nihil, o Quirites, me ad idem
ficturus mihi video: si prior cum Pompeio in gratiam rediret, quam
vos etiamnum impuberem Magnam cognominatus: cum praes
triumphum decreuisset, quam in tenatum allectus esset. *Plin. in
Crasso.*

Cicero. Crassus in Syria profecturus, malens Cicero tam am-
cum quam inimicum relinquere, officiole salutato dicitur, sed post-
lum velle cenare: quem Cicero alacriter excepit. Post aliquo die
quidam amicorum egerunt apud Ciceroem, ut cum Vano quocum-
que rediret in gratiam. Num, inquit, & Varius mecum cenare
vult? Significans, illum cenam ambire potius quam amicitiam.
Erast. lib. 4. apoph.

Ludouicus XII. Gall. Rex. Anna regina eius vxor, acris de temp-
apud cum inhabitabat, & tandem se adepturam sperabat, ut Claudiam
filiam (postea Francisci Valeli coniugem) deponderet. Carolo V.
Maximiliani Caesaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti praedige-
ens inter Hispanos & Gallos nullam posse in reconciliacione
mo discordes perpetuo fore: Tu vis, inquit, fides ferre inter his
& mures. *Ex lib. facere dictorum a Ludouico, qui commentum in
nea Syluis de dictis Et factis Alphonfi adnotatus est.*

SIMILITVDINAE.

Nazianzen. Veluti si quis ramum arboris in aliam partem vi-
detorqueat aut inflectat, cum forte remiserit, in id quod fuerat ad
matis pedus recurrit, & naturae prioris obitum locum atque offren-
dit quod violenter quidem declinatus fuerit, non tamen recedens
violenter: Ita qui contra naturam aut debitum se segregari fuerunt
aut discessi, quanto diffusius separati fuerunt, tanto ardentius & in-
stantius adiunguntur. *Lib. 7. de reconciliacione.*

Rebellio.

LOCI BIBLICI.

R ebellio damnatur. *Deut. 21. V. 27, 1. Sam. 15. 23. Rebellionis mer-
ces. Esa. 45. 24.*

Rebelles in Mosen comburantur. *Nam. 16. V. 35. Rebelles Is-
raelitae. Deut. 9. 24. Et 31. 27. Core, &c. Num. 16. v. 1.*

EXEMPLA BIBLICA.

Rebellionis exempla: Israelitae, *Exod. 16. V. 20. Num. 14. 4. Et 26. 9.
Deut. 9. 23. 24. Core, Darhan & Abiron. 16. 12. 14. Ieroboam, 1. Reg. 11.
26. Zambrin, 16. 9. 16. Serui Benadad, 20. 32. Oleez, 2. Reg. 17. 4. Ioachim,
24. 5. Sedechias, 5. 20. 2. Paralip. 36. 13. Ezech. 17. 15. 16. Edom, 2. Paral.
21. 8. 9. 10. Iudxi, 1. Esdr. 4. 8. 12. Subditi Alexandri, 1. Machab. 11. v. 14.
Philippus, 2. Machab. 13. V. 23. Minatur etiam Deus se fame, peste &
gladio perditurum Sedechiam & populum Iudaicum, aliasque omnes
gentes, quae detrectent seruile regi Babel, *Iere. 27. 8. Ezech. 17. 13. Alter
Hebraeorum litigantium, Act. 7. 27. Israelitae, Rom. 10. 21.**

Rebellis dicitur, qui semel & iterum victus, atque in deditioem
receptus, insulitiose bellum instaurat, & legitimo domino obedire
recusat. Is variis nominibus perniciam suam pingentibus, ab He-
braeis inducitur, vta Latinis appellatur, apostata, defector, proditor,
perfidus, &c.

Reconciliatio.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

R econciliatio, Graece *ἰκανοποιεῖς, διαλλάξ, ἡδύς, ἡ, & διαλλάξ, ἡ,*
reconcilio dicitur. Est autem reconciliatio amicitiae reparatio,
secund. B. Thom. 4. sent. dist. 35. q. 1. arr. 5. Venit autem reconcili-
atio a reconciliare, quod est in gratiam restituere, quoties scilicet
amicus qui interposita aliqua offensa, aliquandiu fuerint, in pristina
redant beneuolentiam familiaritatem. Venit, autem a concilio, quia
quid sit, vide supra in Concilio. Hinc fit concilium, multitudo populi
conuolendi praeter congregata a quo conciliabulum, locus in quo
concilium congregatur.

LOCI BIBLICI.

Reconciliatio cum Deo per Christum. *Rom. 5. V. 10. 11. 12. Corinth.
5. v. 18. 19. Coloss. 1. V. 20. 22. Reconciliatio cum fratre praecipitur, Mat. 5.
24. Luc. 5. v. 16. Reconciliations seu expiationis dies, *Leuit. 23. 27.**

PATRV M SENTENTIAE.

Si absens est, vade non pedibus corporis, sed animo humili te pro-
fermas in conspectu eius, cui oblaturus es: si praesens est, reuocan-
dus est ad mortem ab eo veniam petendo, si cum laesisti vel si te lae-
serit, dimittendo rancorem. *August. in Matrh. 5.*

Sciendum quod ille recte dicitur sui veniam postulat, qui prius
hoc, quod in ipso delinquitur: relaxat. Munus enim non accipitur,
nisi ante discordia ab animo pellatur, dicente veritate: Si offers mu-
nus tuum, &c. Quia in rependendum est, cum omnis culpa muneris

PC
POLYANT